

ชื่อเรื่องภาษาไทย แนวทางการสร้างสรรค์ เพลงเสมอตามสภาพของตัวละคร
ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิเวชกุล
ปีพ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา โอกาสการใช้เพลงเสมอประกอบการแสดงละครเวทีของไทยวิธีการรำเพลงเสมอตามสภาพของตัวละครและแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอตามสภาพตัวละครที่สืบทอดและสร้างสรรค์โดยศิลปินกรมศิลปากร และยังคงนำเสนอออกแสดงเผยแพร่อย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบันโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้สอนและเกี่ยวข้องกับการแสดงมากกว่า 30 ปี

ผลการวิจัยพบว่า เพลงเสมอ เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่มีขนาดสั้น ใช้หน้าทับเฉพาะโดยทั่วไปแล้วมี 9 จังหวะ ที่เรียกกันว่าไม้เดิน 5 ไม้ลา 4 ต่อด้วยเพลงรำ มีอยู่ 2 ประเภท คือ เสมอไทย และเสมอภาษาที่มีทั้งหมด 5 เพลง คือ เสมอมอญ เสมอพม่า เสมอลาว เสมอแขก และ เสมอชวา นำมาใช้อยู่ 2 ทาง คือ ทางดนตรีไทย และทางการแสดงละครใช้ประกอบกิริยาเดินทางในระยะใกล้องค์ประกอบ ในการรำ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ใน แบบยืนเครื่อง และแบบตามเชื้อชาติ เครื่องดนตรี ประเภทปี่พาทย์และเพิ่มเครื่องภาษาสำหรับเพลงเสมอตามเชื้อชาติ ในด้านการสร้างสรรค์ทำรำมี 4 ส่วน ได้แก่ 1).ส่วนทิศทาง หมายถึง การรำในทิศทางต่างๆ และ การหมุนตัว 2).ส่วนท่ารำมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 การใช้ทำนาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยการใช้แม่ท่าในเพลงแม่บท การเลือกใช้ท่ามือแบบนาฏศิลป์ไทย 2 ท่ามารวมเป็นท่ารำ 1 ท่า และการใช้เครื่องแต่งกายประกอบท่ารำ ลักษณะที่ 2 การใช้ทำนาฏศิลป์ของชาติที่เกี่ยวข้อง 3).ส่วนการใช้ร่างกายแบบนาฏศิลป์ไทย แต่ถ้าเป็นการรำเสมอภาษาให้เพิ่มการโย้ตัว ตีไหล่ การถ่ายน้าหนักตัว เพื่อยัก เยื้องให้ท่ารำไทยเป็นท่าออกภาษาสำหรับตัวละครเชื้อชาติ ต่างๆ และ 4).ส่วนสำคัญที่สุดของการรำเพลงเสมอคือการคำนึงถึงจังหวะไม้เดินและไม้ลาอย่างเคร่งครัด

การสร้างสรรค์เพลงเสมอนับเป็นการสร้างสิ่งใหม่อย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นในงานนาฏศิลป์ไทย ดังนั้นแนวทางการสร้างสรรค์เพลงเสมอน่าจะเป็นแนวทางให้เกิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความก้าวหน้าให้กับวงการนาฏศิลป์ได้อีกทางหนึ่ง

Researchtitle: The Creation of Thai Classical Dance : PlengSamur in the Role of Characters.
Name Associate Professor SupavadeePotiwetchakul
Year 2015

Abstract

This research aimed to study background, occasions of the use of Samur songs in Thai dance, the dance approach of Samur Pak songs according to dramatic characters and then find out a guide to creating dance for Samur songs according to dramatic characters. The dance has been carried on and created by the Fine Arts Department artists and has also been performed continuously. The research methodology included literature review, interviews and observation, combining with this researcher's personal experience with Thai dance for more than 30 years.

The study found that Samur song is a short Nah-Pat song using a particular Nah-Tub. In general, there are 9 rhythms, called Mai-Dern⁵ and Mai-Lah⁴, consisting of 2 song types: Samur Thai and Samur Pasa containing 5 songs, namely Samur Mon, Samur Burma, Samur Laos, Samur Kag and Samur Java. The songs have been used in 2 ways: the use of Thai music and theatrical use, which is to use the songs when characters are travelling in a short distance. The components of Samur-song dance includes 2 types of costumes: Thai dance's traditional costumes and costumes according to nationalities. The musical instruments are Pi-Pat instruments plus Krong Pasai instruments using for various national characters.

The dance creation can be considered in 4 aspects: 1) Direction: the use of various directions, including turning around of the body; 2) The Dance Patterns: there are 2 styles, first is Thai style pattern - consisting of Mae Tah in Mae Bot songs (standard patterns), the combinations of two hand-patterns in making 1 posture and using particular costumes, second style comprises other nations' dance manners; 3) The use of body: basically moves in Thai style yet some additional techniques are used for Samur Pasa dance, which are Yo-Tua (leaning the body), Tee-Lai (moving the shoulders), shifting body weight, all of which techniques make the dance convey other nations' styles; 4) the most strict rule in creating the Samur dance is to follow the rhythms: Mai Dern and Mai Lah.

The creation of the Samur song dance is regarded as innovation in Thai dance field. Therefore, the way of creating Samur song dance could be another guideline for future Thai dance creation.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคุณครูที่เคารพนับถือหลายท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง(นาฏศิลป์ไทย) และคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ คุณครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ คุณครูรติวรรณ กัลยาณมิตร และคุณครูเวณิกา บุนนาค ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ นาฏศิลป์และคุณครูอีกหลายท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของทำรำเพลงเสมอทั้งแบบไทยและแบบเชื้อชาติต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณนายธีรเดช กลิ่นจันทร์ นาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร นางสาวขวัญใจ คงถาวร หัวหน้าสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อาจารย์ศากุล เมืองสาคร อาจารย์มณิศวาศินารมณี อาจารย์วุฒิชัย คำทวี อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งเป็นพี่น้องและศิษย์ชวานาฏศิลป์ที่รัก ได้อนุเคราะห์เป็นแบบและควบคุมการบันทึกทำรำประกอบเพลงเสมอตั้งปรากฏในงานวิจัยนี้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้เช่นกัน

เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ ซึ่งนับว่ามีอุปสรรคในการค้นคว้าข้อมูลพอสมควร เพราะเป็นงานเชิงปฏิบัติการและต้องถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์ข้อมูลหลัก จึงได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การสังเกตการณ์ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองที่ได้ทำการสอนนาฏศิลป์ไทยมา กว่า 30 ปี โดยผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะสื่อให้ผู้สนใจเข้าใจและเห็นความสำคัญของศาสตร์ด้านนี้ที่มีความสำคัญต่อชีวิต และประเทศชาติ ยิ่งกว่าการมองเป็นเครื่องบันเทิงใจเท่านั้น ดังนั้นหากงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์เพียงน้อยนิดต่อการศึกษาระดับวิชาการด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยขออุทิศความดีให้แก่พระคุณบิดามารดา ผู้ล่วงลับ คุณครูอาจารย์ด้านนาฏศิลป์ไทยที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยนับเป็นพื้นฐานที่ดียิ่ง ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพื่อเป็นการสืบทอดและสร้างสรรค์วิชาการด้านนาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่สืบไป

สุภาวดี โพธิเวชกุล